

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA: ČEŽNJA ZA OTKUPLJENJEM
(Lk 21, 25-28.34-36)

“I bit će znaci na suncu, mjesecu i zvijezdama, a na zemlji bezizlazna tjeskoba naroda zbog huke mora i valovlja. Izdisat će ljudi od straha i iščekivanja onoga što prijeti svijetu...”

Ovaj evanđeoski tekst spontano povezujemo uz svršetak svijeta. Međutim, mnogi ljudi doživljavaju svaki dan ‘male apokalipse’: preko noći njihova je sreća uništena, svaki dan stiži vijesti o katastrofama, ratovima i nevoljama u različitim dijelovima svijeta. U današnjem evanđelju Luka govori o dolasku Sina Čovječjega. Apokaliptičke slike iz evanđelja samo su kulisa, zastor, za radosno iščekivanje Sina Čovječjega: *“Kad se sve to stane zbivati, uspravite se i podignite glave jer se približava vaše otkupljenje!”*

‘Uspravite se i podignite glave!’ Kako? Nije to tako jednostavno! Kako se uspraviti i podignuti glavu, ako je netko godinama nezaposlen, ako se prijateljstvo, velika ljubav ili brak raspadaju... Nije se lako uspraviti i podignuti glavu, ponovno imati povjerenje u ljude, ako smo bili duboko povrijeđeni i razočarani. S druge strane, osjećamo da nas obeshrabrenost i malodušnost iznutra uništavaju. Treba nastaviti živjeti. Čak i nakon gubitka naših voljenih, moramo se opet moći uspraviti, podignuti glavu, iznova započeti, vratiti se svakidašnjici. To nije moguće bez pomoći i podrške naših bližnjih. Jesmo li doista jedni drugima podrška, oslonac u teškim životnim situacijama? To je pitanje koje bi nas trebalo pratiti tijekom došašća.

‘Uspravite se i podignite glave!’ Isus tako govori jer računa s Bogom. Ima pred očima Božja obećanja. Otvoren je budućnosti. Na vjeronauku smo učili da se židovi i kršćani razlikuju po tome što židovi još očekuju Mesiju, dok su kršćani prepoznali i povjerovali da je u Isusu došao očekivani Mesija. No, postavlja se pitanje: Jesmo li zbilja već ‘otkupljeni’? Je li čitav svijet spašen? Svakidašnje iskustvo potvrđuje da ne živimo u ‘otkupljenom svijetu’. Kako onda Isus može reći da se “približava naše otkupljenje”?

Kao kršćani vjerujemo da je Isusovo otkupiteljsko djelovanje prisutno u našem svijetu. Ali, dokle god traje ljudska povijest, traje i vrijeme grijeha, smrti, bolesti, podjela, u Crkvi i u svijetu. Zato i mi kršćani, poput nekoć pobožnih židova, očekujemo konačno otkupljenje.

Kategorija otkupljenja označava *globalno spasenje*. Govoriti o otkupljenju, znači, drugim riječima, govoriti o oslobođenju, solidarnosti, ulasku u novi život, humanizaciji. Pojam ‘otkupljenje’ uključuje i *politički i ekološki* vid spasenja. Ono je oslobođenje od svih oblika ekonomskog izrabljivanja, političkog ugnjetavanja, od bilo kojega oblika nasilja prema ljudima i prirodi... Stoga se Kristovo otkupljenje uvijek događa kada mi vjernici angažirano djelujemo za opće dobro i suosjećamo s ljudima u nevolji.

BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BL. DJ. MARIJE:
MARIJA I ISTOČNI GRIJEH
(Lk 1, 26-38)

Nije moguće shvatiti današnju svetkovinu bez učenja o istočnom grijehu. Istočni grijeh središnji je dio katoličkog odgovora na pitanja kao što su: odakle zlo, patnja, smrt, kao i na pitanje koji je korijen osobnih grijeha. No, istočni grijeh danas je poprilično neshvaćena vjerska istina. Jednostavno se ponavlja ta dogma, a da se pritom ne ulaže dovoljno truda pokušati je razumjeti u svjetlu današnjih znanstvenih spoznaja i povijesnih iskustava.

Što se misli pod istočnim grijehom? Istočni je grijeh drugo ime za činjenicu da je *povijest ljudske slobode* jednom zaista počela i da je čovjekovo traganje za zajedništvom s Bogom otežano, usporeno od samih početaka ljudskoga roda. “Netko/ili neki/

je nekad počeo donositi krive odluke. Nekada je morala započeti povijest grijeha. Netko je nekad počeo graditi vlastitu životnu priču ne na temelju nadahnuća Božjega Duha i Božjega projekta s čovjekom, već pretežito motiviran grčevitom zabrinutošću za sebe, strahom od vlastite ugroženosti, da bi drugi nakon njega s time nastavili. Tako se stvarala 'tradicija' grijeha, atmosfera grijeha. (...) Kao što postoji povijest uspješno ostvarene slobode, povijest suradnje/susreta Boga i čovjeka, tako postoji i povijest neuspjeha ljudske slobode. Te dvije povijesti su isprepletene." (N. Bižaca)

U tom svjetlu sada bolje razumijemo današnji tekst iz trećega poglavlje knjige Postanka. Nakon što je čovjek sagriješio, Bog ga *ne ostavlja sama s njegovim grijehom*. Tekst je napisan s nadom i vjerom u konačnu pobjedu dobra nad zlom. Na to se nadovezuje teološko promišljanje o Marijinu bezgrješnom začecu. Naime, anđelov pozdrav: "Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!" (1,28), dopušta da se značenje riječi *kecharitōmenē* (prevedeno "milosti puna") ne odnosi samo na aktualni trenutak (to jest čas anđelova pozdrava), nego da obuhvati i čitavu Marijinu prošlost, sadašnjost i budućnost. Naime, već u trenutku svoga začeca, a u Božjem naumu i prije njega, ona je bila obdarena puninom milosti, to jest unaprijed je izabrana za majku Isusa Krista, koji je pun milosti i istine (usp. Iv 1,14).

Slaveći svetkovine Bezgrješne, valja se prisjetiti da je glavna misija Isusa Krista i kršćana iskupiti zlo i osloboditi ga se. "Čovjek ima neprestanu potrebu hraniti se oslobođenjem od zla i otkupljenjem od negativnog. Jer, zlo je *ra-stvaranje* koje nastoji uništiti sam izvor življenja. Prije nego što optužimo Boga ili spekuliramo o demonskom podrijetlu zla, djelujmo etički i politički protiv zla." (V. Possenti, *Bog i zlo*).

Današnja svetkovina također želi reći da grijeh i krivnja ne mogu uništiti iskonsku ljepotu i veličinu ljudske duše. Nitko nije 'nečist' u samoj svojoj biti. Jer, ljudska je duša izašla iz Božje stvaralačke ruke i Bog nas je u Kristu "izabrao prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim" (usp. Ef 1,4). Po Mariji spoznajemo naše *izvorno* dostojanstvo.

DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA:
PRIPRAVITE PUT GOSPODINU!
(Bar 5, 1-9; Lk 3,1-4)

Vrijeme došašća doživljavamo kao vrijeme neposredne pripreme za Božić. U biti, ako dublje razmislimo, došašće je osnovna kvaliteta, obilježje zemaljskoga vremena. Sve zemaljsko vrijeme, naše životno vrijeme, te zajedničko povijesno vrijeme – vrijeme je došašća. Život je upravljen prema nadolazećem, novom, budućem, sutra. Uvijek nešto očekujemo. Zbog toga se pokrećemo, trudimo, radimo. Uvijek misleći da dolaze bolji dani, da će sutra biti bolje nego danas.

452

Ako je sve naše vrijeme - vrijeme došašća, tada ne smijemo pasivno čekati. Zato Ivan Krstitelj u evanđelju poziva: "Pripravite put Gospodinu!" Kako se pripravlja put Gospodinu koji dolazi? Postupno, strpljivo, ustrajno. Izgradnja neke moderne ceste ne događa se preko noći. Put nastaje postupno, iz dana u dan. Potrebno je mnogo malih koraka, radnih dana. I u prirodi se zbiva slično. Sve raste polagano, u tišini. U perspektivi došašća to znači da ono malo i svakidašnje u našem životu dobiva svoj duboki smisao: riječi i geste kojima druge ohrabrimo, potaknemo na praštanje i pomirenje, međusobna solidarnost, strpljivo prihvaćanje sebe i drugih. Sve to znači 'pripraviti put Gospodinu'. Netko reče: "Srećom, da se ne čuje miris misli: svi bismo inače pomrli!" Naše krivudave misli, naše predrasude, neka se isprave; hrapava srca neka se izglade.

U prvom čitanju čuli smo poziv Baruha, tajnika proroka Jeremije. "*Skini, Jeruzaleme, haljinu tugovanja i nesreće, odjeni se zauvijek ljepotom slave Božje, ogrni se plaštem Božje pravednosti...*" Te riječi izrečene su u situaciji kada je Jeruzalem bio uništen, a njegovi stanovnici odvedeni u progonstvo u Babilon.

U životu postoje 'dobra vremena' i 'loša vremena'. Ne možemo uvijek živjeti ushićeno, osjećati se izvrsno. Nekada potonemo. Osjetimo sivilo svakidašnjice. Umorni smo. Sve je to normalno. Problematično bi bilo tek onda ako bismo se stalno osjećali loše, depresivno. Nažalost, dosta je onih među nama koji su razočarani, beznadni; ljudi koji su izgubili vjeru u čovjeka i vjeru u Boga. Stoga je Baruhov poziv itekako aktualan i danas: "Skinite haljinu tugovanja i nesreće!"

U središtu adventa stoji poruka: *Bog dolazi*. On dolazi svakog trenutka povijesti čovjeka pojedinca i pojedine zajednice. Treba paziti da nas nađe otvorene kako bi mogao naš mali ljudski život uvesti u božansko događanje. Došašće je dinamično vrijeme. Treba poći ususret Gospodinu. Svaka je euharistije došašće. Bog dolazi u riječi koja se naviješta. Dolazi u znakovima (kruh i vino) svoga predanja do smrti. Dolazi u međusobnom zajedništvu vjernika.

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA: KRŠTENJE JAČEGA (Lk 3,10-18)

453

U svim religijama simbolične radnje s vodom izražavaju ljudsku čežnju za čistoćom duše i tijela, čežnju za oslobođenjem od svega što čovjeka onečišćuje, čežnju za novim životom, novim početkom u kojemu sve ono staro, istrošeno, ostavljamo iza sebe. Kad je Ivan krstio na rijeci Jordanu, mnoštvo je hrlilo k njemu. On ih je krstio vodom i pozivao na obraćenje. Mnogi su bili spremni promijeniti svoj život. Pitalo ga mnoštvo: “Što nam je dakle činiti?” On im odgovaraše: “Tko ima dvije haljine, neka podijeli s onim koji nema. U koga ima hrane, neka učini isto tako.” Ivan poziva na solidarnost i dijeljenje vlastitih dobara s drugima. A carinike opominje na poštenje i odricanje od izrabljivanja svojih bližnjih: “Ne utjerujte više nego što vam je određeno.” Vojnike poziva na odricanje od nasilja: “Nikome ne činite nasilje, nikoga krivo ne prijavljujte...”

Ivanovo krštenje vodom predstavlja nužno moralno čišćenje na putu do Boga. Često takvo čišćenje preskačemo jer nam se čini da je to puko moraliziranje, a vjera, evanđelje, nešto je više od morala. Istina, i sam Ivan osjeća da moralno čišćenje nije dovoljno i da njegovo propovijedanje i krštenje vodom ne dohvaća dubine čovjeka. Spoznaje da nije konačni Božji poslanik i da postoji jači od njega. Upućuje na njega: “Ja vas, istina, vodom krstim. Ali dolazi jači od mene. On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem.” Kako shvatiti krštenje Duhom Svetim?

U tome nam mogu pomoći tekstovi proroka Jeremije i Ezekijela (usp. Jer 31,31ss.; Ez 36, 24ss.). Tako prorok Ezekijel govori o tome da će Bog ljudima dati novo srce i nov duh udahnut će u njih! Izvadit će iz tijela našega srce kameno i stvorit će srce od mesa. Srce kameno nije osjetljivo, otvoreno. Ono ne čuje

poziv na obraćenje. Ne može 'čuti' duboke čežnje vlastite duše. Čini se da je uzaludno opominjati ljude kamena srca i pozivati na praštanje, milosrđe, dijeljenje. Takvu promjenu srca ne može čovjek postići bez pomoći Božjega duha.

Isus upravo to želi. Ljude 'iznovice stvoriti' kao braću i sestre, kao sinove i kćeri Oca nebeskoga, kao one koji žive u snazi Duha Svetoga. Isus želi da svi ljudi u svom srcu budu kršteni Duhom blagosti, mira, nenasilja! To je cilj utjelovljenja Božjega koje ćemo uskoro proslaviti: naše pobožanstvenjenje ili obogotvorenje. "Silazak (*katabasis*) božanske osobe Krista čini ljudska bića sposobnim za uzdizanje (*anabasis*) u Duhu Svetome." (V. Losky)

Tek su rijetki među nama koji su se obratili i krstili kao odrasli. Većina katolika krštena je kao mala djeca. Nedostaje im iskustvo krštenja kao osobne preobrazbe. Ta *pobožanstvenjena preobrazba* u Kristu događa se preko sakramenata, osobito krštenja i euharistije; ona uključuje oprostjenje grijeha, prebivanje Duha Svetoga, postajanje Božjim ljubljenim sinovima i kćerima, zajedništvo u životu Trojstva. Ona poziva na nasljedovanje Isusa i uskrsnuli život.

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA:
MARIJINA VJERA
(Lk 1, 39-45)

U evanđelju Ivan zaigra od radosti u utrobi svoje majke. Time on već u utrobi svoje majke započinje proročko poslanje ukazujući na onoga koji ima doći. I Elizabeta, ispunjena Duhom Svetim, spoznaje, da se njezin sin u utrobi nije tek slučajno pomaknuo, već joj želi nešto reći. Marija nije tek njezina rodica koja dolazi k njoj, već je posjećuje Majka Gospodinova. Elizabeta naziva Mariju blaženom. Temelj njezina blaženstva jest *Marijina vjera*: "Blažena ti što povjerova da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!" Ovdje imamo najstarije svjedočanstvo o čašćenju Marije.

Govoreći o Marijinoj vjeri, Dokument *Porta fidei* (Vrata vjere) kaže: "Po vjeri Marija je prihvatila anđelovu riječ i povjerovala navještanju da će postati Majkom Božjom u poslušnosti svoga posvećenja (usp. Lk 1,38). Prilikom posjeta Elizabeti uzdigla je svoj hvalospjev Svevišnjem za čudesa koja izvodi u onima koji

se u njega uzdaju (usp. Lk 1, 46-55). S radošću i strepnjom donijela je na svijet svoga jedinoga sina, sačuvavši svoje djevičanstvo netaknutim (usp. Lk 2,6-7). Povjеровavši svom zaručniku Josipu, povela je Isusa u Egipat da ga spasi od Herodova progona (usp. Mt 2, 13-15). Istom je vjerom slijedila Gospodina u njegovu propovijedanju i ostala je s njim sve do Golgote (usp. Iv 19, 25-27). S vjerom je Marija iskusila plodove Isusova uskrsnuća i, pohranjujući sva sjećanja u svom srcu (usp. Lk 2,19-51), prenijela ih dvanaestorici okupljenih s njom u dvorani Posljednje večere da bi primili Duha Svetoga (usp. Dj 1,14; 2,1-4)."

Zna se reći: "Svatko u nešto mora vjerovati!" To je jedna banalna fraza koja kaže da gotovo svi ljudi vjeruju u nešto, pa onda i ateisti. Takve izjave, međutim, brišu značajnu razliku između biblijske vjere i religioznosti u općenitom smislu. Ako neki sportaš, prije početka natjecanja, učini znak križa da mu Bog podari pobjedu, a izvan natjecanja, u osobnom životu, uopće ne živi vjeru, tada njegovo izvanjsko pokazivanje religioznosti nema ništa s vjerom Abrahama, Mojsija, proroka, sve do Isusa, Marije i apostola (usp. Hebr 11).

Često odnos s Bogom obilježava neka vrsta *duhovnoga materijalizma*. Ljudi se obraćaju Boga iz koristoljubivih razloga: kako bi dokučili što ih čeka u budućnosti, ostvarili svoje želje, ozdravili od svojih bolesti, iskusili zaštitu od zlih duhova, i slično. Vjeruje se u Boga koji je «koristan». Vjera se pretvorila u religiju očekivanja i potisnutoga straha. Takvi vjernici prestaju ići u crkvi ako im njihova vjera nije "ništa donijela" (više kuna, bolju djecu, zdravlje, posao).

Kako se vratiti u *prostor biblijske vjere*? Ima ljudi koji su cijeli život u crkvi, koji žive religioznim životom i još to nazivaju biblijskom vjerom, ali iz njih ne izvire snaga, vjera, optimizam. Oni žive svoje pozive, poštuju pravila, primaju sve sakramente, ali u njima nema biblijske vjere. Takva tobožnja vjera ometa pristup pravoj vjeri. Zbog toga je potrebno srušiti staru vjeru kako bi se mogla izgraditi nova, istinska vjera (usp. Mt 9, 16-17). Kriza vjere stoga može biti nešto u sebi pozitivno. Ona je čišćenje i odvikavanje od idolatrijske vjere i stvaranje ozračja u kojemu će se razvijati *zrela vjera* koja počiva na ljubavi, a ne na strahu ili na potrebi.

Bog ne želi bilo kakvu vjeru, eto, mora postojati nešto, neki Bog, stvoritelj svega. Vjerujemo li u Boga koji je sada i ovdje

osobna, stvarna, sveprožimajuća i djelatna snaga? Vjerujemo li da se on stvarno brine za nas, da stvarno vodi naš život? Toliko puta pjevamo u crkvi da je Bog naša snaga, utočište, utjeha, itd. Je li On to stvarno? U svakidašnjici? Na ulici, na radnom mjestu? Vjernik u biblijskom smislu *vjeruje Bogu* iznutra, osobno, i stavlja Boga na prvo mjesto i po cijenu velike žrtve u životu.

ROĐENJE GOSPODINOVO:
UNUTARNJI ILI VANJSKI BOŽIĆ?
(Lk 2,11)

456

U srednjem vijeku živio je mistik imenom Angelus Silesius. Postoji jedna njegova rečenica vrijedna naše pozornosti: "Mogao se Krist tisuću puta roditi u Galileji, ali ako se nije rodio u meni, uzalud je!" Svake godine slavimo Kristov povijesni dolazak prije 2000 godina. No, ono što je bitno za nas jest shvatiti način na koji se Krist duhovno i egzistencijalno rađa danas u nama.

Što znači "slaviti Božić"? Vrijedno je malo razmisliti o tome. Je li Božić uopće još blagdan ljubavi, mira i duboke tišine? Koji je stvarni smisao Kristova rođenja? Što je svijet učinio od rođenja Svjetla? Znaju li ljudi što se krije iza riječi božićnih pjesama? Što je želio i što želi Krist? Želi li On da Ga smatramo ljupkim kao čovječje dojenče i da svake godine skidamo s tavana njegove prašnjave jaslice? Ili da pazimo na svoja čuvstva i misli odgovaraju li njegovu učenju i da se pomirimo sa svojim bližnjima?

Božić je simbol unutarnjeg života. Krist se hoće roditi u meni - u svakome od nas. Tek tada, naime, kad u sebi dopustimo to rođenje, Božić dobiva stvarni smisao. Božić postaje blagdan *unutarnjeg rođenja*, novog života što započinje. Današnji su kršćani pozvani da pronađu put koji vodi *iz vanjskog Božića u unutarnji Božić*. Vanjski Božić možda površno potiče raspoloženje. Što se, međutim, mijenja u nama i u našem ponašanju?

Božić je zato i *vrijeme obračuna*. Od odlučujućeg je značenja da se uvijek nanovo upitamo gdje smo mi. Kako smo iskoristili ovu godinu? U čemu smo narasli? Što se u protekloj godini promijenilo u nama? Kako je tekao naš duhovni razvoj? Jesmo li tijekom godine Boga doživljavali kao svog prijatelja i osjećali Njegovu prisutnost? Ako možemo potvrdno odgovoriti na ta

pitanja, tada smo proživjeli veliku godinu, tada je Krist stvarno bio rođen za nas na Božić.

“Danas vam se rodio Spasitelj!” (Lk, 2, 11). Što znači ‘danas’? Prije dvije tisuće godina, Isusovim rođenjem, započeo je proces iscjeljenja našega svijeta. Taj proces nije čovjeku nametnut ‘odozgor’ i nasilno, već je Bog u poniznosti Djeteta, ‘odozdo’ i iznutra, pokrenuo promjenu u ljudskom srcu. Božićna je svetkovina proslava božanskoga svjetla koje prodire u ljudsku svijest. Čitavi smisao Božića leži u *preobražaju ljudske svijesti* u Kristovu svijest. Jesmo li otvoreni za proces duhovnoga rasta na koji nas poziva Krist u evanđelju?

SV. STJEPAN PRVOMUČENIK: *PUT NENASILJA*

Današnje evanđelje ne uklapa se u Božićno ozračje. U njemu je riječ o otporu na koji su naišli prvi kršćanski vjerovjesnici navješćujući Isusovo evanđelje. Božić ne simbolizira samo Kristovo rođenje u nama. Ono nam kaže više: da život u ljubavi Božjoj nije život kakav svijet smatra poželjnim i truda vrijednim. Božić simbolizira nerazumijevanje svjetovnih nazora, moć vladajućih, patnju siromašnih i poniženih. On simbolizira sudbinu onih koji nisu od ovoga svijeta. Nakon samo nekoliko dana, tama je počela progoniti svjetlo koje je sjalo na umirućem licu Stjepana. A ipak to nije razlog obeshrabrenja za sve one koji iskrena srca ljube Krista i Njega slijede.

U današnjoj Zbornoj molitvi Crkva moli: “... da poput Stjepana umijemo i neprijatelje ljubiti, te moliti za svoje progonitelje.” Prvi su kršćani imali povjerenja u put nenasilja. I oni su bili vjerodostojni u svojoj spremnosti da trpe, da se ne osvećuju, da praštaju. Kada se 313. kršćanstvo ‘združilo’ s političkom moći, put nenasilja sve se više zaboravljao. Od tada kršćani vode bezbrojne “pravedne ratove”.

Odlučujuće pitanje na blagdan svetog Stjepana glasi: koliko se mi kršćani usuđujemo slijediti put nenasilja u svagdašnjem životu? Koliko u nama ima duha nenasilja? Vjerujemo li da je ljubav naša najbolja zaštita? Žalosno je da neki kršćani imaju više povjerenja u put nasilja, isključivosti, uvjereni kako je agresivnost, polemičnost i nesposobnost dijaloga najbolja zaštita.

Priznajem, biti nenasilan znači određen rizik. Drugi te doista može udariti i po drugom obrazu ili te izrugati, poniziti. To je put

za jake i svjesne ljude koji dobro vide kako je spirala nasilja besmislena. To je put za one koji imaju povjerenja u «strategiju dobrote». Za ljude koji su svjesni snage nenasilja, snage koju Bog daje u takvim prilikama. Protiv svih vjerojatnosti, oni traže put mira i tamo gdje izgleda nemoguće. To je aktivna strategija koja hoće stvoriti nove odnose s protivnikom, oslobađajući ga od njegove logike nasilja i zločina. Biti nenasilan znači unaprijed vjerovati u ono što se jednom mora ostvariti ako čovječanstvo želi preživjeti prastare fraze o svetim i pravednim ratovima.

Premda su mnogi sveci učili o nenasilju i primjenjivali ga u životu, u prošlom su stoljeću najpoznatiji praktičari nenasilja bili Mahatma Gandhi i Martin Luther King. Njihovo je nenasilje bilo aktivno, disciplinirano, snažno oruđe koje je, zajedno s hrabrošću mnogih drugih ljudi, uspješno korišteno za slamanje stoljetnih primjera diskriminacije i dominacije. U njihovu nenasilju nije bilo ničeg «slabačkog» ili «kukavičkog». Biti istinski nenasilan ne znači biti kukavica! Na svakoj razini, počevši od našeg vlastitog života pa do međunarodnih poslova, sve vrvi nasiljem i neljudskim postupcima, a mi - u ime nenasilja, ali često iz puke ravnodušnosti ili straha - reagiramo slabo i nedjelotvorno.

SVETA OBITELJ: RODITELJSTVO - RAZBORITA LJUBAV (Lk 2, 41-52)

Evandeoski tekst koji smo upravo čuli ne opisuje neku obiteljsku idilu. Naprotiv, Isusovo ponašanje izazvalo je zaprepaštenje i zabrinutost kod njegovih roditelja. “*Sinko, zašto si nam to učinio? Gle, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili?*” Isus se pokušava opravdati, ali oni nisu shvatili to opravdanje: “*Zašto ste me tražili? Zar niste znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?*” *Oni ne razumješe riječi koje im reče.*”

Čovjek pripada obitelji od početka pa do kraja svoga života. No, pripadnost obitelji ne smije potisnuti nešto što je značajnije od obiteljske pripadnosti: sloboda za Očeve planove! Drugim riječima, dijete se mora osamostaliti i krenuti vlastitim putem u životu. Današnje evanđelje pokazuje kako vjera može pomoći u procesu osamostaljenja. U zajedničkoj vjeri u Boga ukućani se mogu voljeti, ali poštujući slobodu drugoga. To vrijedi za ljubav

između muža i žene u braku, ali i za ljubav između roditelja i njihove djece.

Vjera uči da Bog sa svakim čovjekom ima svoju povijest – i s onima koji toga nisu svjesni. Svima onima koji traže vlastiti životni put Bog daje poticaje u srcu da se založe ne samo za vlastiti život, nego i život drugih, to jest za 'Božju stvar' među ljudima. No, postoje i 'glasovi' koji pozivaju na životne stranputice. Zbog toga djeca trebaju kritično praćenje i ustrajnu molitvu svojih roditelja. *Maska slobode* često prijeći da uđemo u život drugih koje volimo i da im postanemo oslonac. Koliko je roditelja izgubilo svoju djecu zbog lažnog poštovanja zrelosti djece?

Među darovima Duha Svetoga navodi se *dar razboritosti*, dar razlučivanja. Zna se da je roditeljstvo najteži posao na svijetu. Tragičnost nekih roditelja jest u nerazboritoj ljubavi. Odnos roditelja prema djetetu može biti ili previše strog, tako da roditelji dijete ograničavaju i strogo kažnjavaju, ili previše blag, tako da mu u svemu popuštaju i podilaze. A moguće je da ga zapuštaju i ne brinu se za njega. U stvarnosti postoje nijanse tih odnosa od jednog ekstrema do drugoga.

Često se čuje od roditelja: 'Neka imaju oni kad nisam imao ja!' Otrovni kult sentimentalnosti pogibeljan je. Govori psiholog: "Često mi dođu roditelji, u vlastitim očima dobri roditelji, pa pitaju zašto su im sin ili kći postali tako agresivni i nasilni... Teško im je shvatiti, jer: 'Pa dali smo mu/joj sve!' Kad ih upitam što misle pod tim sve, počnu nabrajati stvari – najnoviju modnu i sportsku odjeću, elektroničke sprave i naprave, novac. A nisu bogati, košta ih znatnog odricanja da djeci učine život udobnim. Oni su žrtve sentimentalne ideje: 'Neka imaju oni...'"

Živimo u kulturi u kojoj roditelji čine sve da bi *udovoljili* svojoj djeci. Djeca su navikla, prije ili poslije, dobiti ono što žele. Pretjerano ugađanje djeci škodi. Često zakažu u životu oni koji su bili zasipani darovima, a uspiju oni koji su ono što su dobivali nečim zaslužili! Primjerice, u mnogim obiteljima ekonomska situacija dosta je teška. Jedva sklapaju kraj s krajem. I onda se dogodi da roditelji, recimo, ne mogu djetetu kupiti novi kompjuter ili nešto drugo, a druga djeca to imaju. Umjesto da otvoreno priznaju djeci situaciju u domaćinstvu i bez imalo krivnje reknu: "Nemamo novaca!", roditeljima je to teško reći jer se osjećaju manje vrijedni pred djecom ili neuspješni u odnosu na roditelje druge djece. Radi se, dakle, o kompleksu samih roditelja. U kakvoj god se životnoj situaciji nalazili, roditelji se

uvijek trebaju osjećati vrijednima i reći sebi: želim djetetu dati ono što se ne može kupiti!

SVETA MARIJA BOGORODICA: *VJERA – PUT TEMELJNOGA POVJERENJA*

Prema Svetom pismu vjera je izvor i središte svega religioznoga života. Vjera potvrđuje *smislenost* čovjeka, njegova života, povijesti i svemira uopće. Prava suprotnost vjeri jest nihilizam – odsutnost temeljnog povjerenja u postojeću zbilju. U tom smislu psiholog E. H. Erikson govori o *tri tipa vjere i temeljnog povjerenja*: postoji, veli on, religiozna vjera s temeljnim povjerenjem; postoji zatim temeljno povjerenje bez religiozne vjere (ateisti, agnosticici); na koncu, treća skupina, čine oni koji imaju religioznu vjeru bez temeljnoga povjerenja (mnogi vjernici, to je nihilizam u samoj vjeri). Najzahtjevniji je put – put temeljnog povjerenja.

‘Vjerovati’ ne znači u prvom redu ‘držati istinitim’ neke izričaje. Bez sumnje i to je uključeno u pojam ‘vjerovanja’, ali tek u drugotnom planu. Vjerovati znači potpuno se predati živomu Bogu, kao cjelovito biće, s razumom i srcem. Vjera je stoga osobni čin. Je ne vjerujem u prvom redu *nešto*, u neku istinu ili u neke činjenice, pa makar to bile i vrlo vrijedne vjerske istine kao Presveto Trojstvo, utjelovljenje, euharistija. Ja vjerujem u prvom redu *Nekome* i u *Nekoga*, to jest u Boga kao osobno biće koje me stalno prati. I kad potpuno vjerujem *u* Boga, ja mu se posve predajem. Upravo takav stav izražava grčka riječ za vjeru, ‘pistis’, odnosno latinska riječ ‘credere’ koja etimološki upućuje na ‘cor’-‘dare’, ‘dati srce’, to jest srčano se pouzdati. Bog najprije traži naše povjerenje. Bez povjerenja u Boga, naša vjera stoji na slabim nogama.

Biblija donosi cijeli niz likova ljudi koji su pokazali primjer vjere: Abraham, Mojsije, proroci, sve do Isusa i apostola (usp. Hebr 11.). Autor poslanice Hebrejima govori da je *vjera sigurnost u ono čemu se nadamo, dokaz za one stvarnosti koje ne vidimo*. Tako imamo Abrahama, veliku osobu vjere, koji ide od onoga u što je siguran prema onome gdje nije siguran, prema onome što ne poznaje. To je prava paradigma vjere. To je *putovanje povjerenja*, putovanje predanja. Vjera je putovanje prema nekom

novom mjestu, a ne samo nastavljjanje nečeg staroga. Vjera je uvijek puštanje nečega.

U dokumentu *Vrata vjere* čitamo: "Po vjeri Marija je prihvatila anđelovu riječ i povjerovala navještaju da će postati Majkom Božjom... Po vjeri apostoli ostaviše sve i pođoše za Učiteljem... Po vjeri su učenici formirali prvu zajednicu... Po vjeri su mučenici dali svoj život... Vjerom su muškarci i žene posvetili svoj život Kristu... Vjerom su mnogi kršćani činili djela pravde.... Vjerom su, tijekom stoljeća, muškarci i žene svih životnih doba, ispovijedali ljepotu nasljedovanja Krista kamo god su bili pozvani svjedočiti svoje kršćanstvo: u obitelji, u svom zvanju, u javnom životu, u vršenju karizmi i službi na koje su bili pozvani" (str. 20-22).

Prisjetimo se da prva Marijina riječ bijaše – *jedno pitanje!* "Kako će to biti kada ja muža ne poznajem?" (Lk 1, 34) Biblijska vjera stoga ima puno više zajedničkog s pitanjima, nego s odgovorima. Često nas Bog stavlja u životne situacije u kojima stari odgovori više neće vrijediti. Tako nas potiče da tražimo, da rastemo i ulazimo u nove prostore duha. Vjera nije neki posjed, već doživotno traganje, stalno raspitivanje, ponovno definiranje. Na početku nove građanske godine zazivamo zagovor Marije, Majke vjere, da nas pouči putu vjere, putu Abrahama, Mojsija, proroka, Isusa, apostola i svetaca.

BOGOJAVLJENJE: BOŽJE VODSTVO

Tko racionalno razmišlja, vidi zvijezde kao nebeska tijela, predmet istraživanja astronomije. Pomisao da možda postoji i drukčiji odnos između zvijezda i nas ljudi, mnogi smatraju praznovjermem i time se bave različite vrste horoskopa. Opet, takvima zvijezde nisu više simbol, nego čimbenik iracionalnih predviđanja nečije sudbine.

Nismo navikli simbolično opažati stvarnost koja nas okružuje. Simbolično mišljenje, međutim, povezuje sa zvijezdama temeljno ljudsko iskustvo da smo u našem životu vođeni, usmjeravani, a da toga najčešće nismo ni svjesni. Zacijelo, koji će smjer naš život uzeti ovisi djelomično o našoj inicijativi koju mi poduzimamo. Mnogo toga, što nam se tijekom našega života događa, što je značajno za nas, dolazi često nepredviđeno. Zatekne nas. Primjerice, ljudski susreti. Mnoge susrete u životu

nismo planirali, jednostavno su se dogodili. Iako svatko od nas ima moć samoodređenja, ipak ne smije olako zaboraviti činjenica da smo u životu često *bili vođeni!* To je velika tajna života. Naša sloboda leži u tome kojemu se vodstvu povjeravamo, za koje smo vodstvo pozorni u životu.

Zvijezda o kojoj izvještava evanđelje, simbol je Božjega vodstva. Znamo da su se ljudi stoljećima uz pomoć zvijezda orijentirali u mračnoj noći na svojim putovanjima i zvjezdano nebo im je pomoglo da stignu do cilja putovanja. Zato je zvijezda simbol za iskustvo Božjega vodstva u životu, za sve one trenutke kada nam se u nekim događajima i susretima otvorio put.

I tri su kralja bila vođena. Oni su slijedili zvijezdu i došli do mjesta rođenja Djeteta Isusa. U njemu prepoznali Boga. I pastiri su bili vođeni. Nisu spontano došli do mjesta rođenja. Čudo Božjeg vodstva na koncu ih je dovelo do vjere. Zbog toga je vjerniku zvijezda simbol Božjega vodstva. Osim našega ljudskoga traženja, postoji i Božje usmjeravanje. Bog nam ide ususret dok toga još nismo ni svjesni.

“Život se može razumjeti samo unatrag, ali živjeti se mora unaprijed” (S. Kierkegaard). Postoje putovi koji su nam dobro poznati: put do škole, radnoga mjesta, ceste koje su ucrtane na kartama. Sasvim je drugačije kada razmišljamo o putu našega života. Naš put u nastupajućoj godini još nam nije poznat. Možemo, doduše, planirati što ćemo raditi sljedeću godinu, ali ne znamo hoće li se ti planovi ispuniti ili ne, hoće li se iznenada pojaviti neki drugi put, mimo naših planova.

Što znači vjerovati? Pristati na Božji put s nama. Ne znamo kamo sve put vodi, ali s povjerenjem u Božje vodstvo, putujemo korak po korak, iz dana u dan. Na našem putu potrebna nam je podrška bližnjih (zajednice), osobito danas kada su mnogi ostavljeni sami na svom putu.